

7. Рудницька О. Є. Педагогіки: загальна та мистецька : навч. посіб. / О.П. Рудницька, 2002. – 270 с.

8. Шип С. В. Теория художественных стилів : учеб. пособ. / С.В. Шип. – Одесса: Науковець, 2008. – 32с.

РЕЗЮМЕ

Е. Е.Реброва. Атрибути художественной ментальности в художественно-педагогических процессах.

В статье рассмотрена сущность художественной ментальности как системы взаимосвязи таких атрибутов: художественная картина мира, художественное мировоззрение, стиль, художественное мышление, художественно-ментальный опыт. Их сущность показана в образовательной проекции, в процессе профессионального обучения будущих учителей художественных дисциплин.

Ключевые слова: художественная ментальность, картина мира, художественное мировоззрение, художественное мышление, опыт.

SUMMARY

E.Rebrova. Attributes of artistic mentality in artistically-pedagogical processes.

In the article the essence of artistic mentality as system of intercommunication of such attributs is presented in artistically-pedagogical processes: artistic the world pictures, artistic world view, style, artistic thought, artistically mental experience. Their essence is rotined in educational vector, in the process of the vocational training of future teachers of artistic disciplines.

Key words: artistic mentality, world picture, artistic world view, artistic thought, experiance.

УДК 378:37.014.25(430)+(477)

В.М. Солощенко

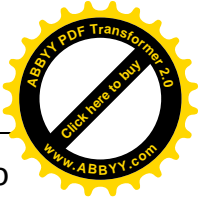
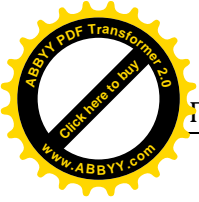
Сумський державний педагогічний
університет ім. А. С. Макаренка

СТИПЕНДІЙНІ ПРОГРАМИ DAAD ДЛЯ МИТЦІВ УКРАЇНИ: ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ В НІМЕЧЧИНІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

У статті відображено науково-дослідницьку роботу Німецької служби академічних обмінів (DAAD). Проаналізовано стипендійні програми DAAD для митців України. Охарактеризовано інтернаціональні мистецькі програми на здобуття академічних ступенів «бакалавр», «спеціаліст» у Німеччині на 2009/2010 роки.

Ключові слова: інтернаціоналізація, вища освіта, стипендійні програми, Німецька служба академічних обмінів (DAAD), університети.

Постановка проблеми. Знаменною ознакою розвитку людського суспільства у ХХ столітті є зміцнення взаємозв'язків і взаємозалежності країн і народів як тенденція, історично зумовлена вимогами НТР, розвитком міжнародного співробітництва, появою глобальних проблем. Ця тенденція особливо посилилася у другій половині ХХ століття, породивши велику кількість різноманітних стипендійних програм, які роблять вагомий внесок не тільки в економіку та політику держав, а й в освіту.

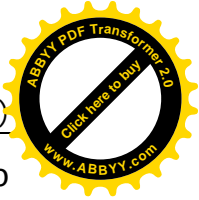
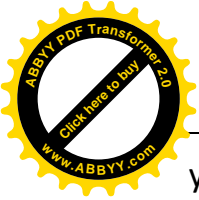
На сьогодні проблема виховання духовності набула глобального значення й гостро постала перед багатьма країнами світу. Щодо цього Україна відрізняється унікальністю культурних та духовних надбань, що викликають певний інтерес у мистецького загалу європейських країн. Розширення творчого спектра стипендійних програм, збільшення кількості університетів-ініціаторів міжнародних обмінів, посилення інтернаціоналізації вищої освіти, збільшення міжнародних освітніх проектів Німеччини в галузі образотворчого мистецтва, дизайну, кіно, хореографії та режисури засвідчило посилення уваги до творчої молоді нашої держави. Крім того, обізнаність студентства з питаннями міжнародних стипендійних програм, вимогами та правилами отримання бажаної стипендії за кордоном є запорукою професійного та особистісного самовдосконалення, кар'єрного благополуччя та цікавого дозвілля.

Аналіз актуальних досліджень. Поняття «інтернаціоналізація вищої освіти», основні її виміри, форми та прояви висвітлено в публікаціях вітчизняних та зарубіжних науковців (П. Альтбах, Р. Гоффманн, Б. Дж. Еллінгбо, Х. Келлен, Дж. Местенхаузер, А. Сбруєва, У. Тайхлер). Науковці досліджували: міжнародні стипендійні проекти Європи (De Ville, Martou, Vandenberghe), координацію роботи міжнародної програми обміну студентами ERASMUS (Maiworn), державну політику та міжнародні проекти (Barnett, Wu), вищу освіту в університетах Англії, Німеччини, Японії (Archwamety, Stangor) та університетську освіту в Німеччині та Австрії (Aebischer).

Мета статті – висвітлити особливості інтернаціоналізації університетської освіти в Німеччині в контексті стипендійних програм ДААД для митців України.

Виклад основного матеріалу. Характерною ознакою міжнародного процесу є посилення ролі міжнародних служб академічних обмінів як інструментів знаходження балансу інтересів держав і формування консенсусу у найважливіших напрямках загальнолюдської діяльності. У цих організаціях, що є розгалуженою системою взаємодії держав, здійснюється обмін досвідом і колективне напрацювання орієнтовних стандартів у всіх сферах. Значення їх участі в міжнародних відносинах полягає насамперед у тому, що вони функціонують у різних галузях міжнародного життя і їх діяльність спрямована на допомогу у розв'язанні проблем як окремих країн, регіонів, так і у світі в цілому.

Німеччина приваблює на навчання молодь з усього світу. Приблизно 250 000 іноземних студентів навчаються в німецьких вищих навчальних закладах, що на 70% більше, ніж у 1995 році. Зараз майже кожен десятий студент-іноземець переважно зі Східної Європи та Китаю. Німеччина за своєю гостинністю до іноземних студентів посідає третє місце після США та Великої Британії. Таким успіхом в інтернаціоналізації німецька вища школа завдячує спільним зусиллям університетів і політиків. Разом з вишами кілька років тому за кордоном було розпочато кампанію з метою пропаганди німецьких

університетів. Крім того, багато вищих навчальних закладів за допомогою держави почали засновувати за кордоном партнерські вищі школи, зокрема в Сінгапурі (ТУ Мюнхена), в Каїрі (Університет Ульма і Штуттгарта) і в Сеулі (Веймарська вища музична школа).

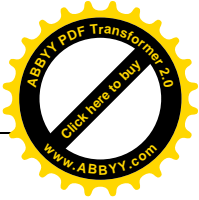
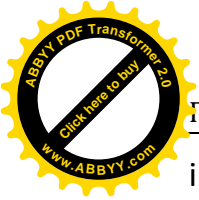
У галузі вищої освіти Німеччина співпрацює з різними країнами. За результатами аналізу статистичної інформації сайта Федерального міністерства освіти та науки Німеччини (BMBF), електронних даних із сайтів провідних університетів країни та обробки наукової літератури нами було склало таблицю, в якій висвітлено інтернаціональні мистецькі програми на здобуття академічного ступеня «бакалавр», «магістр» у Німеччині на 2009/2010 роки (див. табл. 1).

Основну відповідальність за такі зарубіжні ініціативи, як правило, бере на себе Німецька служба академічних обмінів (Deutscher Akademischer Austauschdienst /DAAD/) (Бонн). Створена у 1945 році як спільна установа німецьких вишів. Її членами можуть бути всі університети, що представлені у німецькій Конференції ректорів вищих навчальних закладів, та представництва студентів цих вишів. На сьогодні це близько 231 вищий навчальний заклад та 128 студентських представництв – членів ДААД. Ця установа має власні відділення, викладачів або об'єднання колишніх стипендіатів у понад ста країнах. Також ДААД бере активну участь у заснуванні відділень при німецьких вищих школах, де викладання ведеться іноземною мовою (найчастіше англійською).

Інтернаціональні програми на здобуття академічного ступеня «бакалавр», «магістр» в Німеччині на 2009/10 навчальні роки представлені в таких університетах країни: Університет прикладних наук (Cologne University of Applied Sciences) – «Бакалавр» та «Магістр» мистецтв, інтегративний дизайн; Університет Байрета (University of Bayreuth) – «Бакалавр» мистецтв, інтеркультурні студії; Університет Пассау (University of Passau) – «Бакалавр» мистецтв, світова (інтернаціональна) культура та бізнес; Ваймарський будівельний університет (Bauhaus University Weimar) – «Бакалавр мистецтв», європейська культура ЗМІ, публічне мистецтво та нові артистичні стратегії; Університет прикладних наук (Pforzheim University of Applied Sciences) – «Магістр» мистецтв креативного управління; університет Франкфурта (Frankfurt University) – «Магістр» мистецтв театрального профілю [3; 4; 5].

До основних завдань ДААД належать:

- розвиток відносин вищої школи шляхом обміну студентами й науковцями у всьому світі;
- підтримка міжнародної співпраці в галузі вищої освіти;
- проведення програм з обміну (в обох напрямках, тобто підтримка перебування з метою навчання або дослідження німців за кордоном та

іноземців у Німеччині) [1].

У цій сфері ДААД є найбільшою організацією у Німеччині. У 2009 році було профінансовано перебування 20 032 німців за кордоном та 31 930 іноземців у Німеччині, тобто загалом 51962 осіб. Велика кількість німецьких стипендіатів в інших країнах ЄС зумовлена передусім підтримкою їх програмами ЄС, такими, як «Сократес» та «Леонардо». В обміні з країнами Східної Європи, навпаки, можна відзначити більшу кількість стипендіатів-іноземців. Так, у 2009 році було профінансовано перебування з метою навчання та проведення досліджень 204 німців в Україні та 985 українців у Німеччині [1].

Найбільшу частину фінансування ДААД бере на себе Міністерство закордонних справ ФРН, серед великих джерел фінансування слід зазначити також кошти Федерального міністерства освіти та досліджень і Федерального міністерства економічної співпраці. ДААД фінансується також Федеральними землями Німеччини та Європейським Союзом.

У лютому 1998 р. у Києві було підписано «Меморандум про співпрацю між Міністерством освіти та Німецькою службою академічного обміну (ДААД)», що передбачав відкриття офісу ДААД у Києві. Офіс розпочав роботу 16 квітня 1998 року.

До основних завдань офісу належить:

- 1) інформування та консультація про систему вищої освіти в Німеччині, про можливості навчання та отримання стипендії у країні;
- 2) організація та проведення конкурсу на отримання стипендій ДААД (інформація, розсилання заяв, консультації, прийом документів та інше);
- 3) підтримка контактів з колишніми стипендіатами ДААД (інформування, запрошення на зустрічі стипендіатів тощо);
- 4) консультації співробітників та студентів німецьких університетів, які навчаються або проводять дослідження в Україні;
- 5) підтримка контактів з німецькими та українськими вишами, факультетами інших закладів (наприклад, інформаційні доповіді в університетах, консультації у межах міжвузівського партнерства, співпраця з Міністерством освіти України, Посольством Німеччини та ін.);
- 6) співпраця з іншими представництвами німецьких організацій у галузі освіти (Інститут ім. Гете);
- 7) співпраця з лекторами ДААД, які працюють в Україні [1].

Стипендійні програми ДААД для митців України представлені:

- а) стипендіями на навчання (Studienstipendien) (10 місяців) – підвищення кваліфікації без отримання диплома наприкінці курсу;
- б) стипендіями для викладачів виші (Arbeitsaufenthalte für Hochschullehrer) (1–3 місяців).

– *Стипендії на навчання для митців(образотворче мистецтво, дизайн, кіно, музика, архітектура)* (12 місяців) – пропонують іноземним пошукачам з указаних спеціальностей можливість навчатися у державних вищих школах мистецтва з метою підвищення кваліфікації без отримання диплома наприкінці навчання. ДААД сплачує щомісячну стипендію у розмірі 715 євро. Стипендії для навчання на курсах підвищення кваліфікації, як правило, надаються в тому разі, якщо всі можливості здобути освіту на Батьківщині є вичерпаними та по змозі навчання завершене з відповідними дипломами. На початку стипендії максимальний вік стипендіатів не має перевищувати 32 роки. Кінцевий відбір пошукачів на стипендію за спеціальностями образотворче мистецтво, дизайн та кіно здійснює спеціальна комісія ДААД, що складається з викладачів вишів з відповідних спеціальностей. Основою для ухвалення рішення є не тільки заява та документи пошукача, а й подані ним зразки робіт (оригінали, фотографії, діапозитиви, відеозапис, зображення або фільм).

Крім заяви та документів необхідно подати такі зразки робіт:

а) *для художників* (до 5 оригінальних робіт, які створені не пізніше, як за 2 роки до подання документів на стипендію), а також кілька ескізів або креслень, виконаних від руки, фотографії, відеозапис;

б) *для скульпторів* (фотографії (формат мінімум 18x24 см), діапозитиви, відеозапис або ескізи, кожна скульптура має бути сфотографована у різних ракурсах);

в) *для дизайнерів* (фотографії, графічні роботи, бажано оригінали, ескізи та креслення, діапозитиви або відеокасети, можливі невеликі моделі);

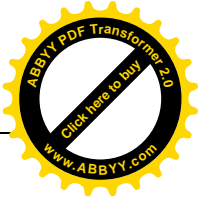
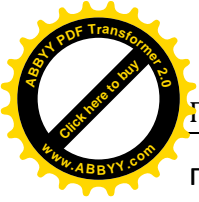
г) *для режисерів* (кінострічки (магнітна або світлова фіксація звука, бажано як відеокопії), на касеті має бути вказана назва, дата зйомки, тривалість фільму, а також дата монтування фільму та необхідне технічне обладнання (наприклад, проектор);

– *Стипендії на навчання для митців(театральне мистецтво, режисура, танець, хореографія)* – пошукачі з указаних спеціальностей мають дуже добре або бездоганно володіти німецькою мовою. Для пошукачів зі спеціальностями танець та хореографія допускається принаймні початковий рівень володіння німецькою мовою та добре володіння англійською мовою.

Додатково до інших документів слід подавати наступне:

а) *театральне мистецтво* (запис на відео, де пошукач має представити себе (німецькою мовою), пояснити причину подання заяви та наміри щодо перебування у Німеччині, після цього мають йти два рольових уривки по 5–10 хвилин кожний, один з яких має бути англійською мовою);

б) *режисура* (відео з презентацією, після цього на відео мають бути задокументовані власні проекти, до яких може докладатися додатковий

письмовий матеріал);

в) *танець* (відео з презентацією, як для театрального мистецтва, після цього повинен слідувати запис виконання двох танців: класичний (підготовче тренування) та сучасний (власний танець));

г) *хореографія* (відео з презентацією, після цього власна хореографія тривалістю близько 15 хвилин).

Стипендії ДААД на навчання для пошукачів за спеціальністю музика.

У Німеччині спеціальність «музикознавство» вивчається лише в університетах. Стипендії з указаної спеціальності надаються лише для поглибленого додаткового навчання. Аплікант повинен мати перший диплом; якщо це неможливо, вони мають принаймні використати всі можливості отримання освіти у своїй країні зі свого інструмента. Остаточний відбір стипендіата за спеціальністю музика проводить спеціальна комісія ДААД, що складається з професорів німецьких музичних вишів. Під час ухвалення рішення особливе значення для комісії має, крім письмової заяви та документів, також наданий пошукачем звукозапис.

Носії звукозапису, що подаються аплікантом, мають містити твори високого рівня складності, що виконуються автором; усі записи мають бути зробленими не більше як за один рік до подання заяви та бути найвищої в технічному плані якості. Крім того, вони мають містити написи з інформацією щодо імені пошукача, імені композитора, назви твору, даних щодо окремих частин, порядкових номерів для вибору окремих творів чи частин, тривалості окремих номерів, місця та дати запису;

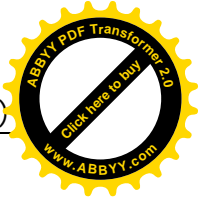
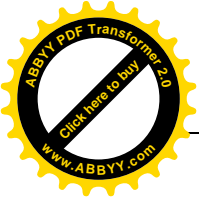
Інструменталісти, які спеціалізуються на так званій «серйозній музиці», мають представити цілі твори (не лише фрагменти) принаймні з трьох різних важливих для спеціальності стилів та епох, один з творів має належати до сучасної музики.

Інструменталісти, які спеціалізуються на джазі, мають презентувати щонайменше три твори різного характеру та у різних темпах (наприклад, балада, швидкий твір);

Пошукачі зі спеціальностями камерна музика та акомпанемент мають подавати, крім трьох указаних творів з їх сольного фаху, також запис принаймні одного твору з відповідним складом виконавців.

Члени ансамблю, які подають документи на стипендію, мають презентувати, крім трьох указаних творів з ансамблем, один твір у виконанні соло.

Співаки мають також підготувати порівняно різноманітну програму з трьох стилів та епох або з галузей (опера, спів та ораторія). Весь запис має тривати щонайменше 20 хвилин для співаків та щонайменше 30 хвилин для інструменталістів.

Особливі вимоги діють для стипендіатів із галузей:

а) *композиція* (композитори мають подати власні композиції у вигляді партитур та звукозаписів останніх творів);

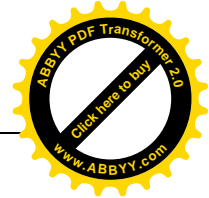
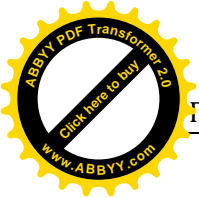
б) *диригування та керування хором* (диригенти та керівники хорів мають подати DVD або відеозапис із свіжим записом власного диригування (VHS-PAL, VHS-NTSC, -4,43 мгц та PAL SE-CAM-Ost, усі системи на швидкості SP), з репетиції та з виступу, по змозі обличчям до камери; дириговані твори мають бути з різних репрезентативних стилів та епох (наприклад, бароко, класика, опера, сучасна музика тощо), додатково необхідно подати запис із власною інструментальною грою).

Робочі перебування викладачів вищих навчальних закладів (1–3 місяці) – викладачі вишів за спеціальностями образотворче мистецтво, дизайн, кіно, архітектура, музика, а також театральне мистецтво, режисура, танець та хореографія можуть подавати заяву з метою співпраці з німецькими університетами в галузі мистецтва. Залежно від академічного статусу особи ДААД виплачує щомісяця стипендію у розмірі 1840 євро для молодих науковців (асистенти, молоді доценти) та 1990 євро для професорів. Обов'язковою умовою до пошукачів для надання стипендії на робоче перебування за вказаними напрямками є робота викладачем у вищому навчальному закладі. Важливим критерієм під час відбору є добре спланований та переконливий проект [2]. Поряд з документами до заяви необхідно подати письмове запрошення від німецького вишу або письмову угоду з німецьким університетом на час перебування.

Висновки. Результати аналізу інтернаціоналізації університетської освіти в Німеччині засобами стипендійних програм ДААД для митців України дають підстави для таких висновків:

1.3 1998 року між Міністерством освіти України та Німецькою службою академічного обміну ДААД спостерігається тісна співпраця, результатами стало фінансування у 2009 році перебування з метою навчання та проведення досліджень 204 німців в Україні та 985 українців у Німеччині.

2. До особливостей інтернаціоналізації університетської освіти в Німеччині в контексті стипендійних програм ДААД для митців України належить існування досить розгалуженої мережі спеціальностей, до яких відносять: образотворче мистецтво, дизайн, кіно, музику, архітектуру, образотворче мистецтво, режисуру, хореографію, танець, композицію, диригування та керування хором. Стипендії для митців України представлені двома програмами: стипендії на навчання та робочі перебування викладачів вишів, що дозволяє кожному пошукачеві віднайти максимально корисну стипендіальну програму для себе.

ЛІТЕРАТУРА

1. Deutscher Akademischer Austauschdienst [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
[http:// www.daad.de](http://www.daad.de).
2. Förderungsmöglichkeiten für ausländische Hochschulangehörige. Stipendien für Künstler [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
[http:// www.internationale-studierende.de](http://www.internationale-studierende.de).
3. International Bachelor Programmes in Germany [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
[http:// www.study-in.de](http://www.study-in.de).
4. International Master Programmes in Germany [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
[http:// www.daad.de/international-programmes](http://www.daad.de/international-programmes).
5. Sasse D. Studieren an der deutschen Universitäten / Julia Sasse, Dr. Jochen Hellmann. – ANWECO Produktions GMBH. – Trittau Amtsweg; Hamburg, 2010. – S. 54.

РЕЗЮМЕ

В. Н. Солощенко. Стендиальне програми DAAD для мистецтвозведів України: інтернаціоналізація університетського освіти в Німеччині в контексті євроінтеграції.

В статті зображено науково-дослідницьку роботу Німечкої служби академічних обмінів (DAAD). Проаналізовано стипендиальні програми DAAD для мистецтвозведів України. Охарактеризовано інтернаціональні програми для мистецтвозведів на отримання академічних ступенів «бакалавр», «спеціаліст» в Німеччині на 2009/2010 року.

Ключевые слова: інтернаціоналізація, вище освіта, стипендиальні програми, Німечка служба академічних обмінів (DAAD), університети.

SUMMARY

V. Soloschenko. Scholarship programs DAAD for Ukrainian artists: internationalization of university education in Germany in the context of european integration.

In this article the scientific research work of German Academic Exchange Service DAAD analyzed. Also the author described the structure of scholarships programs DAAD for Ukrainian artists. International art programs for obtaining the academic degrees «Bachelor», «Specialist» in Germany in 2009/2010 years are characterized.

Keywords: internationalization, higher education, scholarships programs, German Academic Exchange Service (DAAD), universities.

УДК 378.016:7

О. В. Хоружа

Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

У статті розглядається проблема використання інтерактивних методів, що передбачають діалогічну взаємодію студентів у процесі мистецького навчання. Наголошується, що найбільша ефективність навчання досягається шляхом поєднання інтерактивних методів із методами і засобами народної педагогіки.

Ключові слова: інтерактивні методи, мистецька освіта, креативність мислення.